

формується міцна громадська думка про компанію. Стратегія взаємодії повинна бути відпрацьована абсолютно для кожного клієнта.

5. Реферальні програми призначені для прискореного закриття вакансій і пошуку кандидатів за допомогою співробітників компанії. Кожному, хто запрошує або рекомендує кандидата, пропонується винагорода, порядок виплати якої визначається внутрішніми регламентами компанії. Даний канал є доступним виключно зручним засобом підвищення лояльності співробітників. Однак його популярність багато в чому буде визначатися тим, яких успіхів роботодавцю вже вдалося досягти в позиціонуванні свого бренду серед співробітників.

6. Так С.О. Цимбалюк у своєму дослідженні виділяє такий канал HR-брендування як інструменти просування бренду роботодавця на ринку праці - ЗМІ, конференції, семінари, конкурси [15, с. 156, 165]. На нашу думку, багато з таких інструментів виконують підтримуючу роль в HR-брендуванні, однак компаніям не варто і недооцінювати ці канали, адже вони можуть допомогти створити потрібний образ компанії як роботодавця в суспільстві, серед потенційних працівників, дають можливість залучати талановиту молодь, та головне, вони формують певну впізнаваність, довіру, лояльність до компанії у різних аудиторій.

З вище наведених каналів HR-брендування, соціальні мережі є займають ключове місце в підборі чи доборі кваліфікованих чи талановитих працівників та забезпечення ефективного рекрутингу. Таким чином рекрутинг відіграє особливу роль для підприємства і включно для самого роботодавця для створення кваліфікованого професійного персоналу на своєму підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Pynes, J. (2009), Human resources management for public and nonprofit organizations: a strategic approach, 3rd ed, Jossey Bass, San Francisco, USA.
2. Thom, N. and Ritz, A. (2004), Public Management. Innovative public-sector management warp, Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, Vilnius, Lithuania.
3. Балабанова Л.В., Сардак О.В. Управління персоналом: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 468 с – С.22
4. Болтак О.Л. Шляхи вдосконалення системи управління підприємством [Електронний ресурс] / О.Л. Болтак // Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». – Режим доступу : <http://nauka.zinet.info/9/boltak.php>
5. Грэхем Х. Управление человеческими ресурсами / Х. Грэхем Х., Р. Беннетт ; [пер. с англ. Т. Базаров]. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 598 с
6. Наумік К. Г. Уточнення змісту поняття «рекрутинг» як інструменту гармонізації комунікаційних процесів в організації / К. Г. Наумік, І. Ю. Жиляєва // Проблеми економіки. – 2010. – № 2. – С. 56 – 60.
7. Жиляєва І. Ю. Місце рекрутингу персоналу в процесах виробничої діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Жиляєва І. Ю. // Торгівля і ринок України. – 2011. – Вип. 31. – Т. 1. – Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2011_31_1/Zgilyaev.pdf
8. Веснин В. Р. Практический менеджмент персонала / В. Р. Веснин. – М. : Юрист, 2001. – 496 с.

УДК 349.2

Ткаченко Д. В.,
суддя Бориспільського міськрайонного
суду Київської області

СПЕЦИФІКА ВІДСТОРОНЕННЯ СУДДІВ ВІД ПОСАДИ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У статті з'ясовано специфіку відсторонення суддів від посади. Виявлено сутність даної правової категорії. Надано загальнотеоретичну характеристику відсторонення суддів від посади.

Автор зазначає, що поняттю “відсторонення” більшою мірою приділяється увага в межах науки трудового права (щодо відсторонення від роботи), або ж кримінального процесуального права (щодо таких запобіжних заходів, як відсторонення від посади та тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя). Чинне законодавство не оперує окремим поняттям “відсторонення суддів”. На сьогоднішній день воно вживається в контексті такого заходу юридичного впливу, як “тимчасове

відсторонення судді від здійснення правосуддя". Щодо терміну "правосуддя", то його визначення також не надається на рівні закону, а в теорії не існує єдиного усталеного розуміння.

Крім того, на рівні Основного Закону поняття "юридичний спір" та "кримінальне обвинувачення" розглядаються як дві різні категорії, які не охоплюються одна одною, що є логічним з точки зору змістовного навантаження цих понять.

Окремо варто звернути увагу на те, що у законодавстві термін "відсторонення судді від здійснення правосуддя" вживається із прийменником "тимчасове", незважаючи на те, що саме поняття "відсторонення" уже вбачає його тимчасовий характер - це явище існує до виникнення певних умов, після настання яких воно вичерпує себе.

Ключові слова: суддя, праця суддів, правосуддя, тимчасове відсторонення судді.

В статье выяснена специфика отстранения судей от должности. Выявлена сущность данной правовой категории. Предоставлено общетеоретические характеристики отстранения судей от должности.

Автор отмечает, что понятию "отстранение" в большей степени уделяется внимание в пределах науки трудового права (об отстранении от работы), или же уголовного процессуального права (в отношении таких мер, как отстранение от должности и временном отстранении судьи от правосудия). Действующее законодательство не оперирует отдельным понятием "отстранение судей". На сегодняшний день оно употребляется в контексте такого мероприятия юридического воздействия, как "временное отстранение судьи от правосудия". Для термина "правосудия", то его определение также не предоставляется на уровне закона, а в теории не существует единого устоявшегося понимания.

Кроме того, на уровне Основного Закона понятие "юридический спор" и "уголовное обвинение" рассматриваются как две разные категории, которые не охватываются одна за другой, что является логичным с точки зрения смысловой нагрузки этим понятиям.

Отдельно стоит обратить внимание на то, что в законодательстве термин "отстранения судьи от правосудия" употребляется с предложением "временное", несмотря на то, что само понятие "отстранение" уже видит его временный характер - это явление существует к возникновению определенных условиях, после наступления которых оно исчерпывает себя.

Ключевые слова: судья, труд судей, правосудие, временное отстранение судьи.

In the article the specifics of the removal of judges from office are clarified. The essence of this legal category is revealed. The general theoretical description of removal of judges from office is given.

The author points out that the notion of "removal" is more focused on the science of labor law (on dismissal) or criminal procedural law (on preventive measures such as removal from office and temporary removal of a judge from the administration of justice). The current legislation does not operate on the separate concept of "removal of judges". Today, it is used in the context of such a measure of legal influence as "temporarily removing a judge from the administration of justice." For the term "justice", its definition is also not provided at the level of law, and in theory there is no common understanding.

In addition, at the level of the Basic Law, the terms "legal dispute" and "criminal prosecution" are considered as two different categories that are not covered by each other, which is logical in terms of the substantive load of these concepts.

It is worth noting that the term "removal of a judge from the administration of justice" is used in the law with the adverb "temporary", despite the fact that the very concept of "removal" already sees its temporary character - this phenomenon exists before certain conditions arise, after the onset of which it exhausts itself.

Key words: judge, work of judges, justice, temporary removal of a judge.

Тема відсторонення суддів має дуже важливе значення, оскільки ця категорія фактично передбачає обмеження передбаченого конституційного права на працю цієї категорії осіб, а також певною мірою торкається незалежності суддів, зокрема її прояву в такому елементі забезпечення цієї категорії, як незмінюваність судді.

Процедура відсторонення суддів характеризується особливостями, які обумовлені спеціальним правовим статусом суддів. Саме необхідність забезпечення незалежності суддів передбачає особливий порядок їх відсторонення. Одночасно відсторонення судді виступає тим заходом, який передбачає усунення від правосуддя суддів, щодо яких існує обґрунтований сумнів в їх відповідності займаній посаді, високому званні судді, до підтвердження чи спростування відповідної інформації. Це є необхідним для збереження довіри до судової системи в цілому. Тобто з одного боку інститут

відсторонення суддів існує для своєчасного призупинення діяльності судді, який проявив негативну поведінку, чим створив загрозу авторитету судової влади, з іншого боку - особливий порядок такого відсторонення є обов'язковим елементом гарантій незалежності суддів, усунення ризиків незаконного впливу на суддів через свавільне здійснення цієї процедури.

Разом з тим, незважаючи на вагомість цього явища, воно практично не досліджене в науці, як правило розглядаються тільки його окремі елементи, зокрема, тимчасове відсторонення від правосуддя у зв'язку з притягненням судді до кримінальної відповідальності. Поняттю "відсторонення" більшою мірою приділяється увага в межах науки трудового права (щодо відсторонення від роботи), або ж кримінального процесуального права (щодо таких запобіжних заходів, як відсторонення від посади та тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя). Визначення ж терміну "відсторонення судді", характеристика його сутності, теоретичне обґрунтування відмінностей з суміжними чи подібними поняттями, визначення місця в правовідносинах залишилися поза увагою науковців.

Не приділено достатньої уваги цьому явищу і законодавцем. Визначення його поняття, характерних ознак відсутнє в нормативно-правових актах, належним чином не визначено та не врегульовано правових наслідків відсторонення суддів. Законодавче регулювання обмежується визначенням підстав тимчасового відсторонення суддів від здійснення правосуддя та порядку розгляду питання про таке відсторонення. Це значно ускладнює розуміння сутності цього поняття, його мети, що також впливає на практичну реалізацію відповідних норм права, зокрема, при обґрунтуванні необхідності застосування такого заходу.

Питанням відсторонення суддів від здійснення правосуддя присвячені роботи Р.Д. Арлнової, В.О. Кравчук, О.М. Овчаренко, В.М. Починок. Питанням відсторонення від роботи присвятили свої праці В.І. Глушко, В.О. Голобородько, М.І. Іншин, С.М. Прилипко, В.О. Процевський, Я.А. Пушкар, В.Г. Ротань, Л.В. Труханович, К.П. Уржинський, Р.Р. Шишлюк, В.І. Щербина, О.М. Ярошенко. Питання відсторонення від посади досліджувалися О.В. Бауліним, Р. І. Благуютою, Ю. М. Грошевим, Ю. М. Дьомінім, С.В. Завадою, В. С. Зеленським, Л.А. Квіт, А.В. Маляренком, В. Т. Нором, Н.З. Рогатинською, О. Ю. Татаровим, Л. Д. Удаловою, В.І. Фаринник.

Чинне законодавство не оперує окремим поняттям "відсторонення суддів". На сьогоднішній день воно вживається в контексті такого заходу юридичного впливу, як "тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя", тому в першу чергу варто розглянути це поняття.

Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя згадується безпосередньо на рівні Конституції України в пункті 6 частини першої статті 131 [1], яка визначає таке повноваження Вищої ради правосуддя, як ухвалення рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя. В подальшому дана норма розширена в статусному законодавстві про судоустрій та статус суддів, зокрема, в Законах України "Про судоустрій і статус суддів" та "Про Вищу раду правосуддя". Аналіз вказаних законодавчих актів свідчить про те, що ними не визначено поняття "тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя", його характеристики, а врегульовано лише випадки та порядок його застосування.

На відміну від Закону України "Про судоустрій і статус суддів", Закон України "Про Вищу раду правосуддя" систематизовано підходить до врегулювання питання тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя. Так частиною першою статті 62 Закон України "Про Вищу раду правосуддя" уніфіковано визначено підстави тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя за рішенням Вищої ради правосуддя:

- 1) у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності;
- 2) при проведенні кваліфікаційного оцінювання;

3) в порядку застосування дисциплінарного стягнення. Частиною другою вказаної норми передбачено ще один випадок, відмінністю якого є відсутність необхідності прийняття рішення Вищою радою правосуддя - ухвалення Дисциплінарною палатою рішення про застосування дисциплінарного стягнення у виді подання про звільнення судді з посади [2]. Цей захід застосовується безумовно та автоматично без необхідності прийняття окремого рішення щодо нього. При цьому, як випливає із положень частини третьої статті 62 вказаного Закону перелік підстав відсторонення судді є вичерпним. Аналогічні підстави визначені частинами п'ятою, сьомою статті 49, частиною п'ятою статті 86, пунктом 4 частини першої статті 109 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" [3]. Аналіз положень цих нормативно-правових актів дає можливість зробити наступні висновки:

їх положеннями не визначено в чому полягає суть та значення відсторонення від здійснення правосуддя;

в межах поняття, що розглядається, об'єднано правові явища, які мають різний юридичний зміст та значення. З огляду на це варто з розглянути в чому полягає змістовне навантаження поняття

“відсторонення від правосуддя” та визначити спільні характерні ознаки всіх випадків тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя, які об’єднують їх в одну категорію, та надати їй визначення.

На думку А.В. Андрушко тлумачення слова “відсторонення” означає тимчасове усунення, утримання від чогось [4, с. 77]. Тобто дане поняття характеризується тимчасовістю, його зміст становить увільнення від здійснення чогось, що загалом означає призупинення чогось.

Щодо терміну “правосуддя”, то його визначення також не надається на рівні закону, а в теорії не існує єдиного усталеного розуміння. С.С. Алексєєв вважає, що правосуддя є найвищою юрисдикційною діяльністю компетентних державних органів, котрі розглядають спори [5, с. 50]. В.В. Решота його розуміє як основне завдання органів судової влади, які повинні встановити істину у справі, прийняти обґрунтоване і неупереджене рішення, справедливо вирішити спір, захистити права, свободи і законні інтереси людини [6, с. 124]. Обидва автори обмежують поняття, що розглядається, виключно категорією “розгляд спору”, що, на наш погляд, є неповним його трактуванням, так як суди також уповноважені розглядати кримінальні справи, що є відмінним від поняття “спір”, так як включає розгляд обвинувачення. Так, відповідно до частини другої статті 124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення [1]. Це свідчить про те, що на рівні Основного Закону поняття “юридичний спір” та “кримінальне обвинувачення” розглядаються як дві різні категорії, які не охоплюються одна одною, що є логічним з точки зору змістовного навантаження цих понять. В.М. Лаговський визначає правосуддя як особливу функцію державної влади, що здійснюється через розгляд і вирішення в судових засіданнях юридичних справ зі спорів, стосовних до прав та інтересів громадян, підприємств, установ, організацій, громадських об’єднань та кримінальних справ і застосування встановлених законом карних заходів щодо осіб, винних у вчиненні злочину, або виправдання невинних [7, с. 20]. Зазначене визначення більшою мірою відображає законодавче розуміння компетенції судів. В навчальній літературі також надається трактування правосуддя як особливого виду державної діяльності, що здійснюється судом на підставі закону, зміст якої становить розгляд і вирішення судових справ з метою забезпечення гарантованих Конституцією України та законами прав і свобод людини і громадянина, прав та законних інтересів суспільства та держави, результатом якого є постановлення правосудного судового рішення, яке має загальнообов’язковий характер [8]. З усього зазначеного вище вбачається, що предметом здійснення правосуддя є діяльність суддів (виконання ним функції) з розгляду спорів, кримінальних справ на визначених законодавством принципах та у відповідності до положень закону. При цьому, усьому цьому кореспондує передбачений Законом України “Про судоустрій і статус суддів” обов’язок кожного судді справедливо, безсторонньо та своєчасно розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства. З описаного випливає, що відстороненням від здійснення правосуддя є призупинення діяльності судді з розгляду спорів, кримінальних обвинувачень, що по своїй суті є тимчасовим усуненням судді від здійснення його обов’язку вирішувати судові справи.

Окремо варто звернути увагу на те, що у законодавстві термін “відсторонення судді від здійснення правосуддя” вживається із прийменником “тимчасове”, незважаючи на те, що саме поняття “відсторонення” уже вбачає його тимчасовий характер - це явище існує до виникнення певних умов, після настання яких воно вичерпує себе. Законодавчий термін відсторонення щодо інших категорій осіб не містить такого уточнення (КЗпП оперує поняттям “відсторонення від роботи”, Закон України “Про державну службу” - “відсторонення державного службовця від виконання посадових обов’язків”, КПК поряд із поняттям “тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя” вживає поняття “відсторонення від посади”). На перший погляд здається, що логіка в законодавця щодо цього відсутня, однак, вважаємо, що така своєрідна тавтологія була допущена з метою підкреслення тимчасового характеру цього поняття, так як воно вживається у Конституції України, положення якої з точки зору нормопроєктувальної техніки не дають можливості надавати окремі визначення, які переважantlyють її зміст. З метою ж недопущення довільного тлумачення цього терміну та його можливого ототожнення із поняттями, які не мають тимчасового продовжуваного характеру (наприклад, звільнення, припинення трудових відносин), або ж усунення можливості його свавільного розширеного тлумачення із наданням йому безстрокового характеру, було вказано на його тимчасовий характер безпосередньо в його назві.

Як уже зазначалося вище, тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя є збірним поняттям, тому необхідно з’ясувати характерні риси понять, які входять до його змісту, з метою визначення з них об’єднуючих їх в одне поняття.

Першим елементом є тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності. До переходу до детального розгляду вказаного поняття варто звернути увагу на те, що у Законі України “Про судоустрій і статус суддів” від 7 липня 2010 року № 2453-VI [9], який втратив чинність у 2016 році у зв'язку з прийняттям нового закону, досліджуване явище мало іншу назву - “відсторонення судді від посади у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності”. При цьому вказаний Закон окремо передбачав і “тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя” в якості санкції за дисциплінарний проступок. Свого часу (в період чинності Закону від 7 липня 2010 року № 2453-VI) А.В. Маляренко обґрунтував різницю між поняттями “відсторонення від посади” і “відстороненням від виконання обов'язків судді”, запропонувавши не відсторонювати суддю від посади, оскільки це фактично є позбавленням особи суддівського імунітету, а відсторонювати від виконання обов'язків судді [10, с. 10-11, 15]. Погоджуємось із аргументами щодо недоцільності вживання поняття “відсторонення судді від посади”, так як дійсно, відсторонення від посади передбачає й тимчасове зупинення дії передбачених гарантій діяльності суддів, що є неприпустимим до визнання судді винним. Разом з тим вважаємо, що заміна цього поняття на “відсторонення від виконання обов'язків судді” також не дуже вдалою, так як відповідно до статті 56 чинного Закону України “Про судоустрій і статус суддів” [3] суддя має ряд обов'язків, тимчасове зупинення яких є недоцільним та не виправданим, їх припинення жодним чином не впливає на мету застосування відсторонення, а в деяких випадках вступає в суперечність з вимогами іншого законодавства, зокрема, законодавства про запобігання корупції. Це, наприклад, стосується таких обов'язків, як дотримуватися правил суддівської етики, подавати декларацію доброчесності судді та декларацію родинних зв'язків судді, подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, установлених законодавством у сфері запобігання корупції. Тому варто погодитися із позицією О.М. Овчаренко щодо того, що “застосована в Законі України “Про Вищу раду правосуддя” правова конструкція “відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності” є більш доречною в цьому контексті, оскільки основний і єдиний процесуальний обов'язок судді – відправлення правосуддя” [11, с. 307-308]. Дійсно, основним функціональним обов'язком судді є здійснення правосуддя, що є предметом його трудової діяльності, основним посадовим обов'язком. Так як основною метою тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності є недопущення продовження ним протиправної діяльності або ж можливості впливати на хід досудового розслідування, то й обмеження інших обов'язків, крім зазначеного основного, є недоцільним.

Одночасно варто звернути увагу на те, що хоча Законами України “Про судоустрій та статус суддів” (в редакції 2016 року) та “Про Вищу раду правосуддя” поняття “відсторонення судді від посади у зв'язку із притягненням до кримінальної відповідальності” було замінено на “тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку із притягненням до кримінальної відповідальності”, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі також - КПК України) передбачає окремо два заходи забезпечення кримінального провадження – відсторонення від посади та тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя. Тому необхідно розглянути ці поняття з точки зору кримінального процесуального законодавства з метою з'ясування відмінностей.

КПК України не містить визначення цих обох понять, а лише відносить їх до заходів забезпечення кримінального провадження, визначає порядок застосування, тому варто звернутися до наукових визначень цих понять. В навчально-науковій літературі вказується, на існування вузького та розширеного значення поняття відсторонення від посади. У вузькому значенні – це захід забезпечення кримінального провадження, який полягає у тимчасовому, вимушеному недопущенні посадової особи до виконання своїх функціональних обов'язків та застосовується щодо особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину [12, с. 200]. Р.Д. Арланова вважає, що відсторонення від посади полягає у тимчасовому недопущенні особи, яка перебуває у певних службових відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами чи організаціями, до виконання своїх функціональних обов'язків або заборони виконувати роботу, яку підозрюваний (обвинувачений) виконував, або займатися діяльністю, якою він займався [13, с. 264-265]. Аналогічної точки зору дотримуються В.І. Фаринник, Н.З. Рогатинська, Л.А. Квіт, які вважають, що поняття, що розглядається, є забезпеченням кримінального провадження, яке полягає у тимчасовому вимушеному недопущенні особи, яка перебуває у певних службових відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами чи організаціями, до виконання своїх функціональних обов'язків з підстав і в порядку, передбачених кримінальним процесуальним законодавством [14, с. 162; 15, с. 226]. Таким чином відсторонення від посади стосується широкого

кола суб'єктів, посад як публічній (посад в державних органах, службовців органів місцевого самоврядування), так і приватній (посад в суб'єктах господарювання) сферах. Тобто даний запобіжний захід може бути застосованим до будь-якої особи, яка займає будь-яку посаду. Розширене тлумачення передбачає, що відстороненням від посади є захід забезпечення кримінального провадження, сутність якого полягає у тимчасовому недопущенні підозрюваного, обвинуваченого до виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків протягом певного строку, який за загальним правилом здійснюється за рішенням слідчого судді, суду з метою припинення кримінального правопорушення, припинення протиправної поведінки, запобігання протиправній поведінці особи, яка перебуваючи на посаді, зможе знищити чи підробити речі або документи, що мають значення для досудового розслідування, незаконними способами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим способом [16, с. 256]. Тобто розширене визначення поняття, що розглядається, передбачає у визначенні зазначення мети такого запобіжного заходу, на визначальне значення якої вказується й в інших джерелах [12, с. 201; 17, с. 14; 18]. Зазначена мета впливає із положень частини першої статті 157 КПК України [19], яка хоча прямо не вказує, що перелічене є метою цього запобіжного заходу, разом з тим передбачає, що недоведеність наявності достатніх підстав вважати, що такий захід необхідний для припинення кримінального правопорушення, припинення або запобігання протиправній поведінці підозрюваного чи обвинуваченого, який, перебуваючи на посаді, може знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином, є підставою для відмови у задоволенні клопотання про відсторонення від посади. Ще більш розширене тлумачення цього поняття надається Н.З. Рогатинська, Л.А. Квіт, на думку яких, відсторонення від посади в кримінальному судочинстві України можна визначити як захід кримінально-процесуального примусу, що застосовується у передбаченому законом порядку стосовно підозрюваного (обвинуваченого) з метою забезпечення належного порядку кримінального провадження, відшкодування спричиненої злочинною шкоди, а також перешкодження продовженню злочинної діяльності, яка пов'язана безпосередньо з трудовою діяльністю і полягає у тимчасовому недопущенні особи, яка перебуває у певних службових відносинах з органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами чи організаціями, до виконання своїх функціональних обов'язків, заборони виконувати роботу, яку вона виконувала, або займатися діяльністю, якою вона займалася [15, с. 227]. Таким чином фактично було об'єднано в одному визначенні всі вище перелічені підходи до розуміння цього поняття. Разом з тим, серед іншого авторами визначається така окрема мета цього запобіжного заходу, як відшкодування спричиненої злочинною шкоди, з чим погодитися не можна. По-перше, це не підкріплюється відповідними положеннями чинного законодавства, а по-друге сама суть цього запобіжного заходу не може апріорі сприяти в подальшому відшкодуванню шкоди, так як не містить матеріального змісту.

В. І. Фаринник визначаючи сутність відсторонення від посади вказує на спеціальні умови цього запобіжного заходу:

1) наявність в особи процесуального статусу підозрюваного, обвинуваченого (у вчиненні злочину середньої тяжкості, тяжкого чи особливо тяжкого злочину, незалежно від тяжкості злочину – щодо особи, яка є службовою особою правоохоронного органу);

2) обґрунтована наявність обставин, які дають підстави вважати, що саме продовження перебування підозрюваного на займаній посаді дозволить знищити чи підробити речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, незаконними засобами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;

3) співрозмірність застосування відсторонення від посади з тими негативними наслідками для особи (третіх осіб), які можуть настати (невиконання договірних зобов'язань, залишення підприємства без керівника, невіплата заробітної плати, несплата податків тощо) [14, с. 166]. Така позиція ґрунтується на положеннях статей 153, 154 КПК України, які визначають загальні вимоги до застосування цього запобіжного заходу, а також вимоги до клопотання про його застосування.

Окремо варто звернути увагу на те, що поняття “посада” охоплює й посаду судді, що потребує ретельного дослідження співвідношення поняття “відсторонення від посади” та “тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя”.

С.В. Свириденко розглядаючи питання досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо осіб, які користуються недоторканністю, розглянув поняття “тимчасового відсторонення від

здійснення правосуддя”. Автор вказав на те, що тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя є заходом забезпечення кримінального провадження, що спрямований на недопущення підозрюваного, обвинуваченого до виконання ним своїх службових обов’язків протягом певного строку. Зазначене здійснюється з метою припинення кримінального правопорушення, припинення протиправної поведінки, запобігання протиправній поведінці особи, яка, перебуваючи на посаді, зможе знищити чи підробити речі або документи, що мають значення для досудового розслідування, незаконними способами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим способом [20, с. 116]. Із зазначеного вбачається, що автор вважає, що сутність поняття “відсторонення від посади” та поняття “тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя” збігаються, фактично ним ці поняття ототожнюються. На існування позиції про те, що відсторонення від посади судді і є фактично відстороненням від здійснення правосуддя, про те, що ці два поняття є тотожними, вказується у статті Є.В. Березовського [21]. Разом з тим, з цим повністю погодитися не можна, що обґрунтовується таким. Так, дійсно вони збігаються в тому, що:

- є заходами забезпечення кримінального провадження, тобто мають спільну правову природу;
- мають однакову мету (хоча й норми КПК не прямо не передбачають мету тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя, в частині третій статті 155-1 КПК України міститься відсилочна норма, відповідно до якої клопотання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв’язку з притягненням до кримінальної відповідальності повинно відповідати вимогам частини другої статті 155 цього Кодексу [19], тобто вимогам, які ставляться до клопотання про відсторонення від посади; серед таких вимог і є положення про необхідність обґрунтування застосування запобіжного заходу щодо обставин, усунення яких і є метою цього запобіжного заходу);
- є тимчасовими заходами, які мають чітко встановлений строк;
- ці заходи вичерпують свою дію (припиняються) з моменту закриття кримінального провадження стосовно особи або набрання законної сили вироком суду. Щодо відмінних рис “відсторонення від посади” та “тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя”, то до них варто віднести:

- перше явище передбачає відсторонення від посади, тоді як друге передбачає усунення від виконання конкретної трудової функції судді – здійснення правосуддя;

- перше явище стосується будь-яких посад, друге – виключно посади судді (при чому відмінної від адміністративних посад в судовій системі);

- перше явище може бути застосоване на підставі рішення слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження (частина друга статті 153 КПК України), друге - ухвалюється Вищою радою правосуддя на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника (частина друга статті 155-1 КПК України);

- застосування другого має бути співмірним між такою засадою, як незалежність та недоторканність суддів, і наслідками тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв’язку з притягненням його до кримінальної відповідальності.

Таким чином положення законодавства про відсторонення від посади є загальними, а положення про тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя є спеціальними.

Отже, особливостями “відсторонення суддів” є те, що це явище характеризується такими специфічними рисами, які його відрізняють від усіх перелічених понять:

- це явище може бути застосоване виключно до суб’єкта із спеціальним статусом - судді;
- стосується призупинення (тимчасового зупинення) специфічного виду трудової функції - здійснення правосуддя;

- можливе виключно на підставах, визначених законом про судоустрій та статус суддів; перелік таких підстав є вичерпний та відмінний від підстав застосування інших видів відсторонення працівників;

- особливий порядок застосування відсторонення, що є гарантією незалежності судді; з огляду на що його застосування має бути співмірним між такою засадою, як незалежність та недоторканність суддів, і наслідками тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв’язку з притягненням його до кримінальної відповідальності;

- може виступати не лише запобіжним заходом, а й мірою відповідальності судді;

- додаткова специфічна мета - усунення загрози довіри до судової влади, її авторитету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. ст. 141 (дата звернення 20.06.19)

2. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 7-8, ст.50 (дата звернення 20.06.19)
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2016. № 31. ст.545 (дата звернення 20.06.19).
4. Андрушко А. В. Укладення трудового договору (контракту) при вступі громадян на державну службу. Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. 2002. № 1. С. 72-80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2002_1_15 (дата звернення 20.06.19)
5. Алексеев, С. С. Право: азбука — теория — философия. Опыт комплексного исследования.. М. : Статут, 1999. 712 с.
6. Решота В.В. Проблеми визначення основних понять у сфері здійснення правосуддя. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2015. Вип. 62. С. 119–127.
7. Лаговський В. М. Правосуддя як основна функція судів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 29 (2.3). С. 18-21
8. Поняття правосуддя. Відмінність правосуддя від інших форм державної діяльності, його характерні ознаки. URL: <https://studfiles.net/preview/3270759/page:2/> (дата звернення 20.06.19)
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 року № 2453-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010. № 41-42. № 43. № 44-45. ст.529 (дата звернення 20.06.19).
10. Маляренко А. В. Підстави юридичної відповідальності суддів загальної юрисдикції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2013. 20 с.
11. Овчаренко О. М. Юридична відповідальність суддів: питання теорії і практики : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.10; Нац. ун-т “Одес. юрид.акад.". Одеса, 2018. 526 с.
12. Кримінальний процес : підручник / Удалова Л. Д. , Рожнова В. В. , Письменний Д. П. та ін. (за заг. ред. Коваленка В. В., Удалової Л. Д., Письменного Д. П.). К. : Центр учбової літератури, 2013. 544 с.
13. Арланова Р. Д. Щодо відсторонення судді від посади за чинним КПК України. Вісник Академії адвокатури України. 2015. Т. 12, № 2. С. 264-268. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaac_2015_12_2_35 (дата звернення 20.06.19)
14. Фаринник В. І. Відсторонення від посади: кримінальний процесуальний аспект. Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). 2014. № 2. С. 162-171.
15. Рогатинська Н.З., Квіт Л.А. Відсторонення від посади як захід кримінального процесуального примусу. Науковий вісник публічного та приватного права. Випуск 1. 2017. С. 224-228. URL: <http://www.nvppr.in.ua/vip/2017/1/48.pdf> (дата звернення 20.06.19)
16. Кримінальний процес : підручник / Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Туманянц А. Р. та ін. (за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило). Х. : Право, 2013. 824 с.
17. Багаутдинов Ф.Н. Временное отстранение обвиняемого от должности. Законность. М., 2003. № 4 (822). С. 13–15.
18. Аналіз судової практики у справах про відсторонення судді від посади у зв'язку з притягненням його до кримінальної відповідальності, продовження строку відсторонення судді від посади. URL: www.vasu.gov.ua/userfiles/file/Uzagal_sud_prak/Analiz_vidstoronenna_suddiv.doc+&cd=4&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=safari (дата звернення 20.06.19)
19. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. ст.88 (дата звернення 20.06.19)
20. Свириденко С.В. Досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо осіб, які користуються недоторканністю: дис. ... канд. юрид. наук (доктора філософії): 12.00.09. Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь. 2018. 222 с.
21. Березовський Є.В. Теорія повноважень. “Закон і бізнес”. №52 (1298). URL: http://www.vru.gov.ua/mass_media/918 (дата звернення 20.06.19)